

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

24. Краткий словарь когнитивных терминов / [Под общей редакцией Е. С. Кубряковой]. – М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
25. Энциклопедический словарь культуры XX века: Ключевые понятия и тексты / [под. ред В.П. Руднева] – М.: Аграф, 2001. – 608 с.

Mariia Karпова

TO THE ISSUE OF INVESTIGATION OF A TERM “POETIC PICTURE OF THE WORLD”

The article focuses on the investigation of a term “poetic picture of the world”. The term is considered in correlation with the terms “picture of the world”, “linguistic picture of the world”, “conceptual picture of the world”. The main features of the term “poetic picture of the world” are regarded in the article.

Key words: picture of the world, linguistic picture of the world, conceptual picture of the world, poetic picture of the world.

Мария Карпова

К ВОПРОСУ ОБ ИССЛЕДОВАНИИ ПОЭТИЧЕСКОЙ КАРТИНЫ МИРА

В статье рассматривается понятие "поэтическая картина мира" в соотношении с понятиями "картина мира", "языковая картина мира", "концептуальная картина мира". Рассмотрены характерные черты понятия "поэтическая картина мира".

Ключевые слова: картина мира, языковая картина мира, концептуальная картина мира, поэтическая картина мира.

УДК: 81 347.78.034

**Оксана Корбут
(Київ)**

**ДО ПИТАННЯ ПРО ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ**

Автором розглянуто граматичні особливості перекладу українською мовою англійських технічних текстів галузі машинобудування, з якими працюють студенти машинобудівних спеціальностей на заняттях з англійської мови. Надано визначення поняття технічний переклад, визначено шість етапів роботи над повним письмовим перекладом і вимоги до нього. У статті також розглянуто види граматичних конструкцій, які зустрічаються в технічних текстах галузі машинобудування, наведено приклади. Визначено, що для технічних текстів типове використання простих речень, пасивного стану і простого теперішнього часу; в них широко використовуються граматичні конструкції типу “A is B”, множина іменників, які позначають речовини, множина в назвах інструментів, прийменник of і атрибутивні словосполучення, наведено приклади.

Ключові слова: технічний текст, технічний переклад, граматичні конструкції, граматичні особливості.

Постановка проблеми. Навчання англійської мови студентів машинобудівних спеціальностей у вищому технічному навчальному закладі передбачає розвиток навичок перекладу технічної літератури за фахом. Тому значна увага приділяється повному письмовому перекладу технічних текстів галузі машинобудування. Під час перекладу технічних текстів студенти мають приділяти особливу увагу перекладу граматичних

конструкцій і пам'ятати про те, що переклад має бути логічним, точним і зрозумілим, без емоційного забарвлення.

Аналіз останніх досліджень. Низка вітчизняних і закордонних учених (І. Бик, М. Вакуленко, Ю. Ванніков, Т. Казакова, В. Карабан, В. Комісаров, Г. Наконечна, Г. Орлова, А. Паршин, Р. Проніна, В. Сдобников, Г. Терехова) досліджували теоретичні та практичні аспекти технічного перекладу. Проте недостатньо уваги було приділено граматичним особливостям перекладу технічних текстів галузі машинобудування.

Метою цього дослідження є визначення граматичних особливостей повного письмового перекладу українською мовою англійських технічних текстів галузі машинобудування.

Виклад основного матеріалу. Вадим Сдобніков виділяє два функціональних види перекладу: художній та інформативний переклад, згідно з жанрово-стилістичною класифікацією перекладу. Протиставлення художнього перекладу інформативному базується на протиставленні художніх текстів спеціальним текстам з погляду основних функцій, які вони виконують. Для спеціальних текстів головною є функція повідомлення, надання інформації. Отже, переклад науково-технічних текстів відноситься до інформативного перекладу [4, с. 96].

Існує розповсюджена думка, що технічний переклад – це переклад технічних текстів, але поняття «технічний текст» не має чіткого визначення. Технічний переклад – це переклад, який використовується для спеціальних цілей, а саме, для обміну спеціальною науково-технічною інформацією між людьми, які говорять різними мовами [5, с. 11].

Розрізняють такі види технічного перекладу: повний письмовий переклад, реферативний переклад і анотаційний переклад. Основною формою технічного перекладу є повний письмовий переклад [2, с. 7].

Типологізація перекладів здійснюється за багатьма параметрами, відповідно до яких переклади, які виконують студенти машинобудівних спеціальностей вищих технічних навчальних закладів відносяться до:

1. міжмовного бінарного перекладу – за співвідношенням мови перекладу й оригіналу;
2. традиційного (машинного або змішаного перекладу) – за характером суб'єкта перекладацької діяльності;
3. перекладу цілого тексту – за типом сегментації тексту й типом одиниць перекладу, які використовуються;
4. письмового перекладу письмового тексту – за ознакою форми презентації тексту перекладу й тексту оригіналу;
5. точного перекладу – за ознакою характеру і якості відповідності перекладу тексту оригіналу;
6. науково-технічного перекладу – за ознакою жанрово-стилістичної характеристики тексту, який перекладається;
7. повного перекладу – за ознакою повноти і засобу передачі змісту оригіналу;
8. учбового перекладу – за ознакою головної прагматичної функції;
9. прямого перекладу – за ознакою первинності / непервинності тексту оригіналу;
10. семантико-стилістичного адекватного перекладу – за типом адекватності [3, с. 13-19].

Виділяють шість етапів роботи над повним письмовим перекладом:

1-й етап. Знайомство з оригіналом. Уважне читання всього тексту з використанням словника.

2-й етап. Виокремлення логічних частин оригіналу. Поділ тексту на закінчені змістовні відрізки – речення, абзаци.

3-й етап. Чорновий переклад тексту. Послідовна робота над логічно виділеними частинами оригіналу.

4-й етап. Повторне читання оригіналу, звіряння його з виконаним перекладом з метою контролю правильності передачі змісту.

5-й етап. Остаточне редагування перекладу з внесенням правок.

6-й етап. Переклад заголовку [2, с. 21].

Характерними особливостями науково-технічного стилю є інформативність (змістовність), логічність (строга послідовність і чіткий зв'язок між основною ідеєю і деталями), точність і об'єктивність, ясність і зрозумілість [3, с. 61].

Отже, для грамотного перекладу технічного тексту студенти мають знати англійську мову на рівні, достатньому для розуміння; знати українську мову на рівні, достатньому для грамотного викладу матеріалу і вміти користуватися джерелами інформації [5, с. 11].

Повний письмовий переклад технічного тексту повинен відповідати таким вимогам: бути точним, стислим і зрозумілим. Виключається можливість вільного трактування тексту та використання емоційних елементів [3, с. 87].

Для технічних текстів галузі машинобудування характерні визначення понять і опис реальних об'єктів шляхом опису їх властивостей. Це зумовлює широке використання структур типу А є Б, тобто простих двоскладних речень зі складеним іменним присудком, який складається з дієслова зв'язки та іменної частини [1, с. 114]. Наприклад: A needle bearing is a roller bearing in which the rollers are extremely long and thin. Brake is a device for decreasing the speed of a body or for stopping its motion. Steam engine is any engine that is operated by the energy of expanding steam.

У технічних текстах описуються реальні предмети, об'єкти, явища. Широко вживаються такі дієслова, як effect, obtain, give, etc., значення і переклад яких цілком залежать від іменників, які несуть головне змістовне навантаження в реченні [1, с. 115]. Наприклад: Disconnectable fastenings are effected by: bolts and screws, wedges, dowel pins and keys. Permanent joints are obtained by means of: press fits, shrink fits, rivets, welding, brazing, and soldering and casting. Finishing tools are used after the work has been turned with a roughing tool to give accurate size and clean surface to the work being machined.

Слід звернути увагу студентів на те, що в технічних текстах найбільш розповсюджене вживання теперішнього часу. Наприклад: Rack and pinion gears are used to convert rotation into linear motion. The crankshaft transforms the reciprocating motion of the piston into rotary motion. Both balls and rings are made of hardened alloy steel, usually finished to extremely fine tolerances.

Особливістю технічних текстів також є широке використання пасивного стану дієслова, пов'язане з основними характеристиками і цілями технічного перекладу [1, с. 116]. Наведемо приклади: The expanded fluid coming out of the turbine is cooled to its original temperature in the cooler using external cooling source before passing into the compressor. The commonest bearings are found at the rigid supports of rotating shafts where friction is the greatest. The current is interrupted many times a second by an automatic switch called the timer.

До граматичних особливостей технічних текстів галузі машинобудування належать:

- використання множини іменників, які позначають речовини. Наприклад: Drawn steels are often used for the manufacture of the spring.
- використання множини іменників у назвах інструментів. Наприклад: Roughing tools are applied for roughing or removing the excessive metal from the work.
- використання прийменника of для утворення родового відмінка іменника. Наприклад: Some of the factors governing the selection of tubing are corrosion, temperature, weight, mechanical strains, abuse, and pressures.
- розповсюдження атрибутивних словосполучень зі словами type, design, etc.. Наприклад: Rotary motion vane-type air motors are used to start large industrial diesel or natural gas engines.

Матеріал в текстах машинобудівної галузі викладено послідовно, тому спостерігається широке використання причинно-наслідкових сполучників, таких як since, so that, etc.. Наприклад: As the rotational speed increases, other variables remaining constant, the oil film becomes thicker, so that the friction increases in less than direct proportion to the speed.

В англійських технічних текстах галузі машинобудування прості речення використовуються ширше, ніж складні. Серед складних речень складнопідрядні речення

значно переважають складносурядні. Наведемо приклади: Gears are used in lots of mechanical devices (просте речення). Reciprocating engines depend on the up-and-down motion of a piston, which must then be converted to rotary motion by a crankshaft arrangement, whereas a gas turbine delivers rotary shaft power directly (складнопідрядне речення). У технічних текстах, з метою логічної аргументації і відокремлення головного від другорядного, використовують складносурядні речення, де в головному реченні висловлено головну думку, а в підрядному – другорядну [2, с. 21].

Головне завдання студентів під час перекладу технічних текстів машинобудівної галузі – точно передати зміст тексту, думки автора, за можливості, зберегти особливості його стилю, уникати емоційного забарвлення. Слід звертати увагу студентів на те, що перекладаються не окремі слова і граматичні конструкції технічного тексту, а його зміст.

Висновки. Здійснене дослідження дає підстави зробити висновок про те, що англійські технічні тексти галузі машинобудування мають певні граматичні особливості. В цих текстах використовуються ті самі граматичні конструкції, що і в текстах інших галузей, однак, деякі з цих структур трапляються значно частіше саме в текстах галузі машинобудування. Для англійських технічних текстів галузі машинобудування характерне переважне вживання простих речень, тоді як складні речення використовуються рідше. Для таких текстів також характерне використання пасивного стану і форми простого теперішнього часу. Технічні тексти позбавлені емоційності, в них широко використовуються граматичні конструкції типу “A is B”, множина іменників, що позначають речовини, множина іменників у назвах інструментів, прийменник of, атрибутивні словосполучення, причино-наслідкові сполучники.

Перспективою подальших досліджень є аналіз особливостей перекладу термінів у технічних текстах галузі машинобудування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
2. Орлова Г. Д. Пособие по переводу английской научно-технической литературы: Учеб. пособие / Г. Д. Орлова. – Тула, Изд-во ТулГУ, 2006 – 175 с.
3. Паршин А. В. Теория и практика перевода: [учебник для студентов факультетов иностранных языков] / А. В. Паршин. – Санкт-Петербург: СГУ, 1999. — 202 с.
4. Сдобников В. В. Теория перевода: [учебник для студентов лингвистических вузов и факультетов иностранных языков] / В. В. Сдобников, О. В. Петрова. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007. – 448 с.
5. Терехова Г. В. Теория и практика перевода: Учебное пособие / Г. В. Терехова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2004. – 103 с.
6. English for mechanical engineering: Machine components. Types of engines: Навчальний посібник з англійської мови професійного спрямування для студентів Механіко-машинобудівного інституту / Корсун Г. О., Лавриш Ю. Е., Корбут О. Г., Литовченко І. М. – К. : ЦУЛ, 2015. – 335 с.

Oksana Korbut

TO THE PROBLEM OF GRAMMAR TRANSLATION PECULIARITIES IN ENGINEERING TEXTS

The article is devoted to the problem of grammar translation peculiarities. It deals with the difficulties which occur in the translation of technical texts from English into Ukrainian. The definition of technical translation is given. Six main stages of complete written translation process and requirements to it are determined. Grammar constructions found in the technical texts in the engineering sphere are examined in the article, examples are given. It is determined, that Passive Voice and Present Simple Tense, plural form of substance nouns and names of the instruments, preposition “of” and attributive word combinations, cause-and-effect conjunctions are widely used in English engineering texts. It is defined, that a great number of grammar constructions of “A is B” type and simple sentences with predicate, consisting of the link-verb and the noun, may be found in

the technical texts. The analysis of the main grammar construction types is given by the author. Attention is paid to the problem of grammar peculiarities of translation of technical texts. Examples of the main types of grammar constructions widely used in engineering texts are presented. Main features of the grammar constructions in complete written translation are defined and analyzed by the author. The author also considers the main criteria which students should follow when doing complete written translation of technical texts.

Key words: technical text, technical translation, grammar constructions, grammar peculiarities.

Корбут Оксана

К ВОПРОСУ О ГРАММАТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ПЕРЕВОДА ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ ОТРАСЛИ МАШИНОСТРОЕНИЯ

Автором рассмотрены грамматические особенности перевода на украинский язык английских технических текстов отрасли машиностроения, с которыми работают студенты машиностроительных специальностей на занятиях английского языка. Подано определение понятия технической перевод, определены шесть этапов работы над полным письменным переводом и требования к нему. В статье также рассмотрены виды грамматических конструкций, которые встречаются в технических текстах отрасли машиностроения, приведены примеры. Определено, что для технических текстов характерно использование простых предложений, пассивного залога и простого настоящего времени; в них широко используются грамматические конструкции типа “A is B”, множественное число имен существительных, которые обозначают вещества, множественное число в названиях инструментов, предлог of и атрибутивные словосочетания, приведены примеры.

Ключевые слова: технический текст, технический перевод, грамматические конструкции, грамматические особенности.

УДК 81'271

Андрій Ожоган
(Київ)

ІНТЕРЛІНГВАЛЬНИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГІЇ МОВИ

У статті окреслено основні аспекти вивчення питань екології мови; розглянуто проблеми занепаду, знебуттєвлення мов у сучасному глобалізованому світі; з'ясовано головні причини невпинного зменшення мовного розмаїття на нашій планеті; визначено засадничі принципи толерантного співбуття мов у XXI ст.

Ключові слова: інтерлінгвальний аспект екології мови, збереження мовного розмаїття, знебуттєвлення мов, мовна політика/

В умовах тотальної світової глобалізації з її небезпечними тенденціями до ущільнення, нівеляції та уніфікації соціокультурного простору буття людства все інтенсивнішого розвитку в науці набуває еколінгвістична парадигма, що сприяє виробленню нових ціннісних пріоритетів у суспільстві.

Як відомо, зародження і становлення еколінгвістики пов'язують із американським ученим Ейнаром Гаугеном, котрий у своїй доповіді “Екологія мови”, виголошеній у 1970 році, акцентував увагу на проблемі взаємодії будь-якої мови із довкіллям, властиво із суспільством, що “послугується мовою як одним зі своїх кодів” [9, с. 325]. Запропонувавши термін “ecology of language”, Гауген у подальшому неодноразово уточнював і конкретизував це поняття. Чималий внесок у розвиток нового напрямку в мовознавстві зробили й інші науковці, зокібна І. Брокмайер, М. Галлідей, Г. Гарман, Л.-Ж. Кальве, К. Крамша, А. Філл та ін., студії яких істотно розширили значення первинного